

**Vega
verneområdestyre**

Høringsdokument

Forvaltningsplan for Hysvær/Søla landskapsvernområde med dyrelivsfredning

Forvaltningsmyndighet	Vega verneområdestyre https://www.miljodirektoratet.no/om-oss/miljodirektoratets-organisasjon/statens-naturopsyn/kontakt-statens-naturopsyn/
Oppsyn:	
Fylke:	Nordland
Kommune:	Vega
Verneform:	landskapsvernområde med dyrelivsfredning
Vernet dato:	06.12.2002

Innhold

1.0 Om forvaltningsplanen	3
Forvaltningsmyndighetens oppgave	3
Tilleggsopplysninger	4
2.0 Områdefakta	5
Eierstruktur	5
Formål	5
Internasjonale forpliktelser	5
Beskrivelse av verneområdet	6
Natur	6
Geologi beskrivelse	8
Klimaendring	8
Påvirkning	8
Bruk og historikk	10
3.0 Forvaltning	13
Forvaltningsmål	13
Forvaltningsstrategi	13
Utfordringer	14
Besøkstrategi	17
4.0 Tiltaksplan	19
5.0 Naturmangfoldloven	22
Verneforskrift URL	22
Dispensasjonssøknader og saksbehandling	22
6.0 Forvaltningsmyndighetens retningslinjer	25
Tilgrensende verneområder	30
7.0 Kunnskapsgrunnlag	31

1.0 Om forvaltningsplanen

Forvaltningsplanen skal sikre en enhetlig forvaltning av verneområdet ved å gi retningslinjer om bruk og brukerinteresser, informasjon, skjøtsel, tilrettelegging og andre tiltak. Forvaltningsplanen er en presisering og en utdyping av verneforskriften, og gir retningslinjer for dispensasjonspraksis. Forvaltningsplanen definerer videre mål for forvaltningen av verneområder, og beskriver aktuelle tiltak for skjøtsel, besøksforvaltning mv. Verneforskriften med tilhørende vernekart gir rammen for utarbeidelse av forvaltningsplanen. Forvaltningsmyndigheten har ansvar for utarbeidelse av forvaltningsplan. Utkast til forvaltningsplan sendes nå, etter godkjenning av Vega verneområdestyre og faglig godkjenning av Miljødirektoratet, på høring til grunneiere og berørte interesser.

Vega verneområdestyre er ansvarlig for å gjennomføre revisjon av forvaltningsplanen. Planperioden vil være på 10 år men ved behov kan planene revideres før planperioden utløper.

Det er et mål at forvaltningsmyndigheten gjennom forvaltningsplanen skal etablere gode rutiner for samarbeid mellom sentrale aktører lokalt, regionalt og nasjonalt.

Forvaltningsplanen viser hvordan oppgaver og ansvar er fordelt mellom noen sentrale aktører i verneområdet i henhold til blant annet lover og regelverk.

Verneområdene er del av Vegaøyan Verdensarv, det legges derfor vekt på et godt samarbeid med den stedlige verdensarvkoordinatoren og Vega kommune for å samordne innsatsen.

Forvaltningsmyndighetens oppgave

Miljødirektoratet har med hjemmel i naturmangfoldloven § 62 annet ledd og tredje punktum delegert myndigheten for forvaltning av Hysvær/Søla landskapsvernområde til Vega verneområdestyre, og fastsatt vedtekter for styrets utøvelse av myndighet.

Vega verneområdestyre har ansvar for å forvalte verneområdet i tråd med verneformålet og å treffe nødvendige tiltak hvis verneverdier trues. Forvaltningsansvaret innebærer utøving av myndighet etter verneforskriften. I hovedsak innebærer dette myndighet til å gi dispensasjon fra vernebestemmelsene og myndighet til å gi utfyllende retningslinjer om forvaltning og skjøtsel gjennom forvaltningsplaner. Forvaltningsmyndigheten har videre ansvar for å gi informasjon til grunneiere, rettighetshavere og allmennheten, gjennomføre skjøtsel og sørge for registrering av naturverdier. Forvaltningsmyndighetens handlingsrom følger av naturmangfoldloven og verneforskriften for det aktuelle verneområdet gjennom forbudsbestemmelser, unntaksbestemmelser og spesifiserte dispensasjonsbestemmelser.

Øverste forvaltningsorgan er Miljødirektoratet og Klima- og miljødepartementet som har overordnet ansvar for verneområdeforvaltningen, blant annet gjennom klagebehandling

og fastsettelse av rammene for forvaltningen. De rettslige rammene og muligheten for utøvelse av skjønn er de samme uavhengig av hvem som er forvaltningsmyndighet.

Vega kommune er myndighet på de fleste andre lovverkene som kan få betydning i naturreservatet, som plan- og bygningslov og motorferdsellov.

Statens naturoppsyn er forvaltningens feltapparat. Statens naturoppsyn har ansvar for tilsyn i verneområdet og anmelder eller informerer dersom de kommer over lovbrudd. Vega verneområdestyre har ifølge vedtektene et selvstendig ansvar for å reagere på lovbrudd.

Styret har, sammen med Stiftelsen Vegaøyan verdensarv oppnevnt et rådgivende utvalg. Utvalget består av representanter for de ulike interessene i området. Verneområdestyret har minst ett årlig dialogmøte med rådgivende utvalg.

For å sikre at forvaltningen av verneområdene blir godt integrert i den kommunale forvaltningen, har styret oppnevnt et administrativt kontaktutvalg bestående av representanter fra administrativt nivå i Vega kommune.

Tilleggsopplysninger

Oppstarts melding med prosjektplan for utarbeidelse av forvaltningsplan for alle verneområdene på Vega ble sendt til kommune, fylkeskommune, andre statlige sektormyndigheter, grunneiere, og andre rettighetshavere og aktuelle brukergrupper den 24. mai 2024. Det ble samtidig invitert til å komme med innspill og til å delta på informasjon – og innspills møter i tidlig fase, for grunneiere og interessenter i verneområdene.

Oppstarten ble dessuten annonsert i lokalaviser, og oppstarts meldingen ble lagt ut på aktuelle nettsider. I tillegg har verneområdemyndigheten arrangert et eget innspillsmøte for verneområdet og åpnet opp for innspill underveis i prosessen. På innspills møte ble aktuelle temaer gjennomgått og innkomne innspill drøftet.

Forrige forvaltningsplan, Forvaltningsplan for Vegaøyan verdensarvområde (2015 - 2022), inkluderer forvaltningsplan for Hysvær/Søla landskapsvernområde. Besøksstrategi og tiltaksplan for alle verneområdene i Vega kommune, inkludert for Hysvær/Søla landskapsvernområde, ble ferdigstilt i 2020. Forvaltningsplan (2015 - 2022) og besøksstrategien (2020) blir nå revidert og her slått sammen til en ny forvaltningsplan for Hysvær/Søla landskapsvernområde.

Vega kommune vedtok i 2024 ny samfunnsdel i kommuneplanen, hvor ny forvaltningsplan for Vegaøyan verdensarv er integrert. Hysvær/Søla landskapsvernområde og alle andre verneområdene på Vega ligger i Vegaøyan Verdensarv. Samfunnsdelen beskriver kommunens langsiktige mål og strategier for samfunnsutviklingen i kommunen, og skal gi retning for politiske prioriteringer, arealbruk og kommunens tjenesteyting.

2.0 Områdefakta

Eierstruktur

Reservatet berører følgende gnr./bnr. i Vega kommune: 23/1, 23/2, 23/3, 23/4, 31/1, 31/2, 31/3, 31/4, 31/5, 31/6, 31/7, 31/8, 31/9, 31/10, 31/11, 31/12, 31/13, 31/14, 31/15, 31/16, 31/17, 31/18, 31/19, 31/20, 31/21, 31/41.

Formål

Formålet med vernet er å bevare et egenartet natur- og kulturlandskapsområde, og sikre de zoologiske, botaniske, geologiske og kulturhistoriske element som er med på å gi området dets særpreg.

Internasjonale forpliktelser

Internasjonalt samarbeid er avgjørende for å løse verdens klima- og miljøutfordringer. Norge har signert mange konvensjoner, avtaler og programmer om miljør samarbeid over landegrenser. Gjennom avtalene forplikter vi oss til å forvalte vår egen natur slik at vi bidrar til å nå felles miljømål. Noen av avtalene har særlig betydning forvaltningen av verneområdene i Vega kommune.

Verdensarvkonvensjonen

Hysvær/Søla landskapsvernområde ligger i Vegaøyan verdensarvområde. Vegaøyan ble innskrevet på [UNESCOs](#) liste over verdens natur- og kulturarv i 2004.

Verdensarvstatusen betyr at Norge har ansvar for å ta vare på kultur- og naturverdiene som lå til grunn for UNESCOs vedtak.

Verdensarvstatusen til Vegaøyan bygger på 19 universelle delverdier og 4 nasjonale verdier, som landskap, geologi og biologisk mangfold (se side 34 Kap. 2 i kommuneplanens samfunnsdel 2025 – 2036). Bevaring av de store fuglebestandene og det rike artsmangfoldet er spesielt viktig for å opprettholde verdensarvstatusen.

De viktigste virkemidlene for å ta vare på naturverdiene er Naturmangfoldloven og verneforskriftene for verneområdene, sammen med Vega kommunes planverk etter Plan og bygningsloven. Verneområdestyrets oppfølging av verneområdene i Vegaøyan, og samarbeidet med Vega kommune som forvalter randsonen, er avgjørende for å oppfylle Norges internasjonale forpliktelser.

Gjeldende nasjonal politikk legger til grunn at verdensarvområder skal utvikles som fyrstårn for beste praksis natur- og kulturmiljøforvaltning. Denne ambisjonen omfatter også verneområdene innenfor verdensarvområdet.

IUCN

Norge er medlem i Den internasjonale naturvernunion, IUCN. Den har som mål å bevare natur og biologisk mangfold. IUCN forvalter et system for klassifisering av verdens verneområder, [IUCN kategorier](#). Disse kategoriene benyttes i stor grad for å

sammenlikne arbeidet med verneområder mellom ulike land, både regionalt og globalt. Status for norske verneområder rapporteres jevnlig fra Miljødirektoratet.

Bernkonvensjonen

Bernkonvensjonens formål er å verne om europeiske ville dyr og planter og deres levesteder, med særlig vekt på truede og sårbare arter. Målet er også å fremme samarbeid mellom medlemslandene. Det er vedtatt fire lister (I-IV) som angir hvordan bestemte arter skal beskyttes (totalfredning, sikre leveområder, regulering av jakt og bruk av jaktredskap). I tillegg er det vedtatt resolusjoner for å beskytte bestemte naturtyper og arter. Medlemslandene må rapportere om bevaringsstatus for de listede naturtypene og artene som finnes på eget territorium. I tillegg må landene opprette et nettverk av områder som skal bidra til å beskytte de aktuelle naturtypene og artene. Dette nettverket har fått navnet "Emerald Network", [Emerald Network of Areas of Special Conservation Interest - Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats](#)

Vegaøyan, med seks verneområder, er en del av Emerald-nettverket, 11 arter i Vegaøyan, som er står på Bernkonvensjonens lister over truede og sårbare arter, har særlig oppmerksomhet under denne miljøavtalen. Mer om artene her; [Emerald NO0000014 dataforms](#)

Beskrivelse av verneområdet

Natur

Informasjon om naturverdier i verneområdet oppdateres automatisk gjennom [Naturbase: Natur og miljø på kart - miljødirektoratet.no](#) og [Artsdatabanken | Kunnskapsbank for naturmangfold](#)

Hysvær/Søla landskapsvernområde med dyrelivsfredning består av et sammenhengende havområde med øygruppen Hysvær og øya Søla med sine 432 moh. som står i sterk kontrast til de øvrige øyene i verneområdet. Hysvær ligger ca. 5 km nordvest for hovedøya Vega og består av et par hundre øyer og holmer. Området er et viktig sted for både mennesker og dyreliv.

Hysvær og Søla har hver sine karakteristiske naturtyper som reflekterer både et spennende geologisk landskap og menneskelig aktivitet.

I Hysvær finner vi dominans av slåttemark, kystlynghei, og naturbeitemark. Her finnes det rødlista naturtyper som sanddynemark og kulturmarkseng. Slåttemarkene er ofte preget av et rikt plante- og insektliv, mens kystlyngheiene gir et variert landskap med lyng og busker som tilpasser seg det maritime klimaet. Naturbeitemarkene her er også viktige for bevaring av biologisk mangfold.

På Søla dominerer slåttemark og naturbeitemark, inkluderer hagemark. Slåttemarkene her kan være rike på ulike gress- og blomsterarter, og hagemarkene gir mulighet for

variasjon i floraen, ofte med innslag av kulturplanter. Naturbeitemarkene bidrar til å opprettholde den lokale floraen og faunaen gjennom tradisjonelt beitebruk.

Verneområdets naturtype spiller en viktig rolle i å bevare økosystemer og opprettholde det biologiske mangfoldet i området.

Verneområdet har stor artsrikdom i flora og fauna, med flere sjeldne arter, og viser gode eksempler på sammenhengen mellom mennesker-fugl/flora. Som overvintringsområde for sjøfugl er området viktig for ærfugl og for andre dykkender og storskarv. Sjeldne dykkere og lommer forekommer fast. Det finnes store og små kolonier med hekkende sjøfugl, spredt rundt i området som rødnebbterne, ærfugl, grågås, gråmåke, svartbak, havørn og jordugle. Om sommeren finnes det konsentrasjoner av mytende ender og gjess, først og fremst ærfugl og grågås, men også andre dykkender. Hysvær og de andre Vegaøyene er tradisjonelt de viktigste rasteområdene for hvitkinngåsa når den er på vartrekk fra Skottland til Svalbard.

Slåttemark i Hysvær er artsrik. I 2018 ble Slåttemarka på Svinskjæret i Hysvær kartlagt og spesielt i området ved skolen og østover mot havet viste seg å være ekstremt artsrik. Dette er en av de mest artsrike slåttemarkene i Vegaøyan verdensarvområde. Det ble registrert hele 85 ulike karplanter og enda har ei god og jevn fordeling av arter og ingen arter dominerer.

Sjøarealenes betydning for landskapsvernområde, hentet fra "Foredrag til Kongelig resolusjon av 06.12.2002 om Kystverneplan for Nordland":

Arronderingsmessige forhold:

- Arrondering øygrupper.
- Arrondering for å sikre ivaretagelse av verneformål.

Verneverdier knytta til fugl og pattedyr:

- Næringskilde i forbindelse med sjø- og våtmarksfuglers hekking.
- Næringskilde og oppholdssted i forbindelse med sjøfuglers overvintring .
- Næringskilde og oppholdssted i forbindelse med myting til gjess og ender.
- Næringskilde og oppholdssted i forbindelse med ærfuglenes forberedelser til hekking og oppvekststed (skjul og næring) til ungene.
- Næringskilde og oppholdssted for sjøpattedyr.

Estetiske verneverdier:

- Estetiske verneverdier.

Geologi beskrivelse

Hysvær/Søla landskapsvernområde er en del av den sørlige Helgelandskysten med sine store strandflater med milelange gruntvannsområder og mange frodige øyer. Hysværet består av en rekke flate, grasbevokste øyer og holmer. Noen av disse er bare skilt av grunne sund som faller tørr ved fjære sjø. Berggrunnen består hovedsakelig av kalkglimmerskifer som gir grunnlag for en rik vegetasjon. På de ytterste holmene på vestsiden forekommer Glimmergneis/-skifer (Fylkesmannen i Nordland 2008; NGU 2009).

Sølaområdet består av den 432 meter høye øya Søla, samt en rekke holmer nord og nordvest for denne. Hele Sølaområdet består av bergartene granitt og granodioritt, noe som indikerer lite varierte vegetasjonstyper. Søla representerer en sterk kontrast i øyriket i Vega som en høy og bratt granittkulle, i det ellers så flate øylandskapet. Søla ligger værhardt til i øygruppa, men mye av storhavet og dønningene blir stoppet av det enorme grunnvannsområdet sørvest og vest for Søla.

Klimaendring

Klimaet har avgjørende betydning for forekomsten og utbredelsen av naturtyper og arter i økosystemene. Høyere temperatur kan endre artssammensetningen, f.eks. ved at varmekjære arter vil kunne spre seg nordover i landet, og høyere opp i fjellet, ofte på bekostning av mer kuldetolerante, alpine og polare arter. Alpine arter er spesielt sårbar for klimaendringer i og med at de verken kan flytte oppover i høydegradient eller lengre nordover. En annen konsekvens av klimaendringer er lengre vekstsesong, som kan være gunstig for noen arter. Lengre vekstsesong kan bidra til å endre artssammensetningen i vegetasjonsdekket, ved at noen arter utkonkurrerer andre. Kulturlandskap og sanddynemark kan i større grad være utsatt for gjengroing, og lavereliggende vegetasjon kryper stadig høyere opp i fjellet og fortrenger høyfjellsvegetasjon.

Artssammensetningen i marine økosystemer endrer seg pga. havforsuring og høyere havtemperatur. På Vega kan dette ramme spesielt sjøfugl ved at varmekjære arter i sjøen øker i utbredelse, og blir en konkurrent til sjøfuglen. f.eks., den effektive predatoren makrellen, som beiter på sildelarver, et viktig byttedyr for blant annet terner.

Norsk klimasenter har laget [klimaprofil for Nordland](#) som er et kunnskapsgrunnlag for planlegging av klimatilpasning basert på forventede klimaendringer og klimautfordringer i fylket.

Påvirkning

Mink (Neovison vison)

Minker hører ikke naturlig hjemme i norsk fauna, men har etablert seg etter å ha rømt fra pelsfarmer. Hysvær/Søla landskapsvernområde er kjent for sitt rike fugleliv, inkludert rastende, hekkende, mytende og overvintrende sjøfugler. Mink utgjør en betydelig trussel fordi den er en effektiv predator, særlig på bakkehekkende fugler, egg og unger.

For å vurdere omfanget av problemet er det viktig å kartlegge tilstedeværelsen av mink i området. Bekjempelsen av mink er en del av en større strategi for å sikre at verneformålet i Hysvær/Søla landskapsvernområde oppfylles, særlig med tanke på bevaring av sjøfuglkoloniene som er av nasjonal og internasjonal betydning.

Marint søppel

Plast, fiskeredskaper og annet søppel, kan skade det rike fuglelivet og marine økosystemene og plantelivet i landskapsvernområde. Plast kan bli spist av sjøfugler, noe som kan føre til sult og død. Fiskeredskaper som driver i land, kan også skade hekkende fugler eller føre til at dyr setter seg fast. Det har vært økt fokus på opprydding av marint avfall i Vegaøyen, inkludert Hysvær/Søla landskapsvernområde. Slike tiltak innebærer ofte samarbeid mellom frivillige, lokale aktører, næring og myndigheter. Bevisstgjøring og forebygging, som kampanjer for å redusere plastforbruk og regulering av fiskeutstyr, er også viktige elementer for å beskytte området.

Menneskelig ferdsel

Endret ferdselsmønster til verneområdet kan ha flere konsekvenser, avhengig av typen og omfanget av endringen

Konsekvenser som kan oppstå ved endret menneskelig ferdselsmønster er at areal blir beslaglagt som følge av at båter og folk oppholder seg i hekke - myte - og overvintringsområder som er viktige oppholdssteder for de stedegne fuglene. Endret ferdselsmønster som gir økt forstyrrelser på fugl, kan påvirke muligheten for å opprettholde tradisjonelle næringer som dundrift samt konflikter mellom turisme og lokal bruk.

Her er det et potensial for positive konsekvenser. Dersom ferdselsmønsteret styres på en bærekraftig måte, kan det også føre til positive effekter som økt bevissthet om områdets natur- og kulturverdier gjennom anbefalte ferdselsårer, informasjonsmateriell og guidede turer og redusert press på sårbare områder gjennom kanaliserte ruter og sonering.

Digitale kart som presenterer oppdatert informasjon om sårbare natur- og kulturverdier i Vegaøyen Verdensarv vil være en effektiv formidlingskanal til brukere av området. Et slikt kart kan inkludere data om verneområder, dunvær, ferdselsforbudssoner samt sårbare områder for fugl og annet dyreliv. Et slikt verktøy vil være en verdifull informasjonskanal for forvaltning, næringsaktører, grunneiere og andre brukere av verdensarvområdet.

Mattilgang for sjøfugl

Fuglevoktere og lokal verneområdeforvaltning er bekymret for at det er for lite mat i havet for sjøfugl. Det er behov for mer kunnskap om hvordan det står til med mattilgangen for de stedegne sjøfuglartene og om ytre faktorer som taretråling og turistfiske kan være en medvirkende årsak til at sjøfugl blir fortrent fra området og få tilgang på mindre mat.

Vånd

Vånd, og våndaktivitet i kombinasjon med gjengroing er en viktig utfordring for verneområdet, og reduksjon av vånd er nødvendig for å restaurere naturen.

Problemet med vånd eskalerte trolig som et resultat av opphørt hevd av kulturlandskapet. Gjengroing av kulturlandskapet skapte gjemmesteder, yngleplasser og større mattilgang for populasjonen med vånd. Dette skal ha ført til ekstreme mengder av vånd som gjorde stor skade i slåttemarka, og enkelte steder så marka ut som den var pløyd. Denne aktiviteten førte til svært sterk erosjon som har redusert dybde og mengde på jordsmonnet betydelig. Tiltak fra skjøtelsesplanen for Hysvær/Søla landskapsvernområde for å håndtere vånd, erosjon, gjengroing og revegetering har vært utført. Dette har hatt en positiv effekt, men det er fortsatt et stort behov for videreføring av tiltakene.

Bruk og historikk

Restriksjonsområder

Det er ingen områder med ferdselsforbud i verneområdet, men bruk av modellbåter, modellfly (drone), vannskuter og surfebrett og oppsetting av kamuflasjeinnretninger for fotografering er forbudt.

Det er lavtflygingsforbud.

Hunder skal holdes i bånd hele året.

Det er viktig å merke seg at det i det tilgrensede verneområdet Lånan/Skjærvær naturreservat er ilandstigningsforbud fra 15.april – 31.juli.

Vernegrense

Vernekart finnes i [Naturbase kart](#)

Brukshistorie

Øyene i Søla og Hysvær har tradisjonelt blitt brukt til en kombinasjon av fiske, småskalajordbruk og utnyttelse av naturressurser i havet og på land. Fast bosetting utviklet seg særlig fra 1800-tallet, og befolkningen levde hovedsakelig av kystfiske etter blant annet torsk, samtidig som de drev små gårdsbruk med noen kyr og sauer. Det ble slått høy på små slåttemarkar for å skaffe vinterfôr til dyrene, og flere av de mindre øyene ble brukt som beiteområder. I tillegg sanket folk egg og andre ressurser fra sjøfugl, og tang og tare kunne brukes som gjødsel i jordbruket. Denne kombinasjonen av fiske, jordbruk og utmarksbruk preget landskapet og skapte et åpent kystkulturlandskap som fortsatt er synlig i området i dag.

Landbruk

Tradisjonelt har innbyggere kombinert fiske med småskala jordbruk. Holmer og øyer i landskapsvernområdet ble brukt som sommerbeite for sauer og kyr. Dette bidro til å opprettholde kulturlandskapet gjennom beiting. Hysvær og Søla er to av områdene i Vegaøyen der det har vært lengst kontinuitet i forhold til beite og slått, og det er

fremdeles aktiv skjøtsel i området. Dette har ført til at landskapet her er mindre preget av gjengroingsarter som eksempelvis mjødukt enn andre øygrupper. Den kalkrike vegetasjonen på Hysvær gir grunnlag for en rik vegetasjon som domineres av gress og urter. Det er også innslag av kystlynghei samt fuktigere områder med myrdrag og dammer.

Der hvor jordsmonnet er skrint er vegetasjonen tørkeutsatt og har ført til erosjon noen plasser, en utvikling som også blir framskyndet av våndaktivitet.

For å bevare det gamle kulturlandskapet med tilknyttende artsmangfold samt for å ta vare på det åpne landskapet i Hysvær anbefales det å videreføre beiting med sau og manuell slått samt fjerning av veitistel. Det anbefales videre lyngsviing som tiltak mot gjengroing av einer og moser i lyngheiene.

Sølas verdi er først og fremst knyttet til den variasjonen øya representerer i verdensarvområdets kulturlandskap. Fra et ellers i hovedsak flatt landskap er Søla med sin høyde og topografi rent landskapsmessig svært forskjellig fra resten av verdensarvområdet. Søla har ikke spesielle verdier knyttet til vegetasjon/flora eller andre kulturlandskapselementer som må tas særlig hensyn til. Kulturlandskapet på Søla trues av gjengroing. Dette gjelder særlig på de gamle innmarksarealene i nordvest. I Søla anbefales det å rydde busker og trær, ha sau på beite samt slått. Med et tilstrekkelig beitetrykk vil disse tiltakene være tilstrekkelig til å få bukt med de gjengrodde arealene.

Friluftsliv

Hysvær/Søla landskapsvernområde med dyrelivsfredning er en del av et område som benyttes som tur- og rekreasjonsområde spesielt for de som er grunneiere av området men også av båtturister. I deler av verneområdet er det lagt til rette for tråkk på øyene i form av bygging av broer o.l. i det sårbare terrenget. Områdets interesse for bruk til rekreasjon og friluftsliv antas å øke i framtiden som følge av og økt turisme på Vega.

Jakt og Fiske

Det er tiltatt med jakt i henhold til viltlovens bestemmelser.

Det utøves jakt på mink og vånd i landskapsvernområdet.

Rettighetshavere har rett til å ta bort egg og dun i samsvar med jakttidforskriften, samt skjøtselstiltak i forbindelse med bruk av området som egg- og dunvær. Grunneier eller andre som har tillatelse fra grunneier kan sanke egg.

Jaktforskriften, som er fastsatt med hjemmel i naturmangfoldloven og viltloven, regulerer jakt- og fangsttider samt sanking av egg og dun ([jakttidsforskriften](#)). Denne endres regelmessig av myndighetene. Den som skal sanke egg, har selv ansvar for å sjekke hvilke regler som til enhver tid gjelder etter jakttidsforskriften.

Reiseliv

Hysvær og Søla er sentrale besøkspunkt i verdensarvområdet, og om sommeren anløper hurtigbåten Hysvær på signal. Annen ferdsel i området forutsetter egen avtale om båtskyss og opphold. På Søla finnes en flytebrygge som er tilgjengelig for allmennheten mot betaling av kaiavgift. For øvrig finnes det ingen andre offentlig tilrettelegging i området annet enn godt synlige informasjonsplakater.

Det er avgjørende at alle som ferdes i verneområdet, både til lands og til vanns, er godt informert om områdets sårbare naturverdier og viser hensyn – både til dyrelivet og til menneskene som har sine fritidshus der.

Det er ikke ilandstigningsforbud i Hysvær og Søla, men grunneiere ønsker å bli kontaktet før besøk.

Forskning og undervisning

Hysvær og Søla er i dag lite benyttet i undervisnings- og forskningssammenheng, men potensialet er for slik virksomhet stor. Det knytter seg stor informasjonsverdi til områdets rike vegetasjon og fugleliv, samt kulturhistorie.

Det er foretatt kartlegging og naturtypekartlegginger i Hysvær og Søla i forbindelse med utarbeiding av skjøttselsplanene.

Det er ikke foretatt regelmessige tellinger av sjøfuglbestanden i verneområdet og området er ikke en del av den nasjonale sjøfuglovervåkinga (SEAPOP) og overvåkes ikke jevnlig. NINA skal i 2025 gjøre kartlegging av bakkehekkende fugl i Nordland, som er en del av en nasjonal kartlegging sjøfuglene langs hele kysten (2023 – 2027).

Havforskningsinstituttet gjennomfører telling av steinkobbe i verneområdet sommeren 2025. Dette er en del av steinkobbetellingen i hele nordland dette året.

Forvaltningsmyndigheten er ikke kjent med at det foregår andre former for forskning eller undervisning i området.

Kulturminner

Kulturminner i Hysvær/Søla landskapsvernområde med dyrelivsfredning kan søkes opp i kart på nettstedet <https://www.kulturminnesok.no/>

Bygg og Installasjoner

Se <https://www.kartverket.no/til-lands/kart/eiendomskart> for oversikt over bygg i verneområdet. Omrisset til bygninger og andre søknadspliktige tiltak som krever inntegning i matrikkelen finnes i oversiktskart hos kartverket.

Infrastruktur

Infrastruktur som finnes i verneområdet, er at det finnes ei privat ekspedisjonskai i Hysvær, hvor det på sommeren er signalanløp av rutegående båt til Hysvær. På Søla finnes det en flytekai hvor man kan legge til med mindre båter.

3.0 Forvaltning

Forvaltningsmål

Forvaltningen av Hysvær/Søla landskapsvernområde skal sikre området som et egenartet natur- og kulturlandskap, der zoologiske, botaniske, geologiske og kulturhistoriske elementer som gir området dets særpreg, sikres og forvaltes helhetlig og langsiktig.

Forvaltningen skal være i samsvar med Norges internasjonale forpliktelse for ivaretagelse av Vegaøyan Verdensarv.

Delmål

1. Bevare og styrke landskapsvernområdets verdier.
2. Sikre gode levevilkår for dyrelivet i området, herunder viktige hekke-, beite-, oppvekst- og leveområder for fugl, og redusere påvirkning fra fremmede arter, slitasje og tekniske inngrep.
3. Samarbeid med Vega kommune og andre relevante aktører om forvaltningen av verneverdiene og at disse samsvarer med ivaretagelse av verdiene i Vegaøyan Verdensarv, jfr. Forvaltningsplan for Vegaøyan Verdensarv (2025 – 2036).
4. Sikre et godt kunnskapsgrunnlag om natur- og kulturlandskapsverdier, og legge til rette for naturvennlig bruk som er forenlig med verneformålet og bidrar til forståelse for vernet.
5. Sikre god forståelse og etterlevelse av vernebestemmelsene gjennom informasjon, samt legge til rette for en kunnskapsbasert forvaltning over tid.

Forvaltningsstrategi

1. Sørge for oppdatert kunnskap om naturverdiene.
2. Utføre målrettede naturrestaurerings- og skjøtselstiltak som bidrar til å opprettholde eller styrke verneverdiene.
3. Utvikle felles rekrutteringsstrategi og formidlingsstrategi for ivaretagelse av kulturbetingete naturverdier.
4. Informer om naturreservatet og dets forvaltning ved Vega verdensarvsenter og andre relevante arenaer.

Utfordringer

Forvaltningsmyndigheten har ansvar for å ivareta verneverdiene og sette i gang tiltak dersom verneverdiene trues. Hysvær/Søla landskapsvernområde skal forvaltes etter verneforskriftens bestemmelser i samsvar med verneformålet.

Utfordringene er å redusere trusler mot verneverdiene. Trusler kan skyldes endringer utenfor selve verneområdet som for eksempel klimaendring eller endring av næringstilgangen for fugl i overvintrende områder. Dette er trusler som forvaltningsmyndigheten ikke har innflytelse på gjennom forvaltningen av verneområdet. Trusler kan også skyldes forhold og hendelser innenfor verneområdet. Utfordringer som forvaltningsmyndigheten kan gjøre noe med for å redusere trusler mot verneverdiene i Hysvær/Søla landskapsvernområde er blant annet:

1. Opprettholde åpent landskap med intakte forhold for hekkende fugl

Ryddingen av gjengroingsarter som mjødurt og sitkagran, vil bidra til å opprettholde et artsrikt vegetasjonsdekke og gode hekkeforhold for bakkehekkende fugl.

Våndaktivitet i kombinasjon med gjengroing er en viktig utfordring i Hysvær/Søla landskapsvernområde. Reduksjon av vånd er nødvendig for å restaurere naturen.

Etter at folk flyttet fra verneområdet er store deler av verneområdet blitt uegnede hekkeområder som følge av gjengroing og erosjon; fra grasrike slåtte- og beiteland til gjengrodde høgstaudeenger. Men situasjonen blir stadig vekk bedre etter at skjøtsel ble gjennomført etter at det ble laget skjøtelsplan for øyværene.

Måker, ærfugl, gås, terner og vadere krever alle fri sikt fra reirplassene slik at de kan komme seg unna om en predator nærmer seg. Ærfugl krever i tillegg skjul for angrep ovenfra, og i verneområdet hekker den derfor helst under einerbusker og i e-hus. Ugress og busker kan ikke vokse for tett da muligheten for flukt over åpen mark må være til stede. Områder som gror igjen med tett vegetasjon, inkludert mjødurt, kan i tillegg gi skjul for rovdyr som mink og rovfugler, noe som øker faren for predasjon og kan redusere hekkesuksessen.

Hvis mjødurt og andre høye planter overtar tidligere åpne hekkeområder, vil dette redusere plassen tilgjengelig for hekkende sjøfugl. Noen arter kan bli fortrent til mindre gunstige områder.

2. Hindre rovdyr, som mink i å ta seg ut til verneområdet og etablere seg der

I Hysvær/Søla landskapsvernområde har fugl gjennom menneskelig beskyttelse, tradisjonelt kunnet hekke uten for høy predasjonstrykk fra rovdyr (pattedyr og rovfugl). Predasjon inngår som en naturlig mekanisme i et økosystem, også i landskapsvernområdet. Selv om det er enkelte arter som betegnes som karakterarter (ærfugl, hettemåke og fiskemåke), hører også kråker, rovfugl og oter hjemme i området.

Forvaltningsmyndigheten har høyt fokus på å øke minkfangst gjennom hele året. Mink, et innført rovdyr som vi ikke ønsker å ha i norsk natur, har stort potensiale til å predatere på bakkehekkende fugl.

3. Demografi

Fraflyttingen fra øyene har gjort at rekruttering er en utfordring. Manglende rekruttering betyr færre folk til å passe på, utøve, overvåke og videreformidle verdiene i landskapsvernområde. Det gjør området mer sårbart for både forstyrrelser og forfall.

Eldre generasjoner sitter ofte med verdifull lokal kunnskap om fuglelivet og området. Hvis ikke yngre eller nye personer blir rekruttert vil kunnskapen gå tapt når de eldre slutter og det blir ekstra utfordrende å videreføre vern og forståelse av området.

4. Holde leveområder for sjøfugl mest mulig fri for forstyrrelser

Katter og løse hunder kan være en vesentlig forstyrrelsesfaktor og trussel i hekkeperioden når fugl behov for ro. Katter har blitt observert å ha en negativ effekt på ærfugl både gjennom observasjoner i felt og gjennom kameraovervåking på reir. De skremmer hunner av reiret eller predatorer på rugende hunner. Samme effekt vil katter ha på den øvrige faunaen i verneområdet, da særlig på andre bakkehekkende fugler. Slipp av hund er ikke tillatt. Når rugende fugler skremmes av reirene, rekker de gjerne ikke å dekke til eggene. Synlige egg blir lett tatt av kråker. Selv om rugende fugler blir liggende på reiret, vil forstyrrelser kunne føre til stress og dårligere hekkesuksess (NINA 2018).

Menneskelig ferdsel kan forstyrre fuglelivet på flere måter, både direkte og indirekte ved å skremme fuglene bort fra reir og unger, forstyrrer fuglenes hvile og næringssøk, ødelegger leveområdene deres samt støy og lysforurensning. Dette kan føre til færre fugler i verneområdet.

Uforutsigbar båttrafikk ned høy fart kan bli et økende problem i verneområdet. Uforutsigbar kjøring med båt vil være belastende for sjøfugl som hekker, myter og overvintrer i verneområdet. Samlet kan denne aktiviteten være stressende for en allerede presset sjøfuglbestand.

Vega verneområdestyre har en viktig rolle når det gjelder å gi rettledning til grunneiere og andre interessenter om vernebestemmelser. For å redusere fare for unødig forstyrrelse av fugl i hekketiden anmoder verneområdestyre om at det ikke gjøres forstyrrende byggeaktiviteter i hekketiden for fugl.

For formidling av betydningen av forstyrrende ferdsel, kan både gode plakater og informasjon på nett nå fram til brukere og andre besøkende.

5. Holde strendene fri for marint søppel og oljesøl

Søppel som etterlates eller skylles på land i fjæresonen, utgjør en fare for fugl og dyr som kan forveksle plast med næring eller ta skade på annen måte. Det foregår årlig noe opprydding i strandsonen i regi av grunneiere og andre private aktører.

Olje som når frem til verneområdet vil utgjøre en skade for fugl og dyr. Oljeutslipp i fjæra rammer fugler og dyr både direkte (fysisk og gjennom forgiftning) og indirekte (gjennom ødelagte leveområder og matmangel). Det er avgjørende at oljevernberedskapen er så bra som mulig for å minimere skaden på verneverdiene.

6. Oppdatert kunnskap om sårbare naturverdier

Forvaltningen av sjøfuglefredningsområdet krever oppdatert kunnskap om sårbare naturverdier som sjøfuglbestander og vegetasjonsutvikling. For å kunne iverksette effektive forvaltningstiltak må vi ha oppdatert kunnskap om hvor og når det er sårbart for fugl i verneområdet samt hvor de stedegne sjøfuglartene har sine beiteområder. Regelmessig kartlegging av vegetasjonssammensetningen er nødvendig for å vurdere behovet for skjøtselstiltak.

Regelmessig kartlegging og overvåking av sjøfuglbestander og vegetasjonsutvikling er nødvendig for å ivareta sårbare naturverdier i sjøfuglefredningsområdene. Uten denne kunnskapen risikerer vi at viktige områder for sjøfugl forringes uten at nødvendige tiltak blir iverksatt i tide.

7. Formidling av verneområders verdier til barn og unge

For å bevare verneområdene er det avgjørende at både dagens og fremtidens generasjoner kjenner til dem. Dette krever formidling av kunnskap til barn og unge og til befolkningen generelt, både lokalt på Vega og i regionen for øvrig. Gjennom tilpassede undervisningsopplegg, aktiviteter og opplevelser kan vi styrke forståelsen for betydningen av naturmangfoldet og kulturarven som verneområdene representerer.

Når flere får innsikt i de verdiene som knytter seg til verneområdene – enten det gjelder landskapet, artsmangfoldet eller den historiske bruken av naturen – vil forståelsen og engasjementet for å ta vare på dem øke.

På sikt kan dette bidra til å styrke den lokale identiteten. Kunnskap og stolthet over egen natur og historie danner et solid grunnlag for å ivareta verneområdene, samtidig som det gir befolkningen en sterkere tilknytning til stedet de bor.

Besøkstrategi

Innledning

Arbeidet med en besøksstrategi for verneområdene har som mål å bidra til ivaretagelse av verneverdiene, øke forståelsen for naturvern og legge til rette for gode opplevelser for de besøkende. Dette vil samtidig bidra til økt bred verdiskaping. Bred verdiskaping innebærer at man skaper verdi på flere områder samtidig – både miljømessig, sosialt, kulturelt og økonomisk. Målet er en bærekraftig utvikling som gir positive effekter for både naturen, lokalsamfunnene og menneskene som bruker områdene.

Besøksstrategien for Hysvær/Søla landskapsvernområde avklarer i hvilken grad det er ønskelig å tilrettelegge for besøk i og i tilknytning til verneområdet og om dette er forenlig med verneverdiene.

Besøksnæringen og verneområdene er tett knyttet sammen fordi natur- og kulturverdier i verneområdene er selve grunnlaget for mange reiselivsopplevelser. Forholdet må bygge på bærekraft, der naturen beskyttes samtidig som den kan brukes til rekreasjon og opplevelse. Et viktig premiss for arbeidet med besøksforvaltning for norske verneområder er at dersom det er konkurrerende hensyn mellom de ulike målsetningene, skal ivaretagelsen av verneverdiene alltid veie tyngst.

God besøksforvaltning er viktig for å unngå slitasje og forstyrrelser, blant annet gjennom tilrettelegging, styring av trafikk og god informasjon. Samtidig kan besøk bidra til lokal verdiskaping når det skjer i samarbeid med lokalsamfunn, reiseliv og forvaltningsmyndighet.

Verneområdestyrets vurderinger gjøres på bakgrunn av verneforskrift, kunnskapen om naturverdiene og innspill fra grunneiere, lag og foreninger samt næringslivsinteresser. Mål og strategi for besøk i verneområdene er beskrevet i kapittel 3.0 og tiltak som knyttes til besøksstrategien ligger i kapittel 4.0.

Informasjon og formidling

Oppdatert og tilgjengelig kunnskap er avgjørende for god forvaltning av verneområder. For at forvaltningen skal være effektiv, må kunnskapen formidles på en måte som engasjerer og når ut til ulike målgrupper – som besøkende, lokalsamfunn, skoler, forskere og forvaltningsmyndigheter. Kunnskapen om området ligger til grunn for hvor styret mener det er forsvarlig å kanalisere de besøkende og hvilke områder styret ønsker å skåne. En kunnskapsbasert formidling styrker forståelsen for hvorfor vern er nødvendig, og fremmer samarbeid om å beskytte sårbar natur.

Mange som besøker verneområder er ikke klar over hvor sårbare arter og naturtyper faktisk er. Særlig hekkende fugl er utsatt for forstyrrelser, og selv godt ment ferdsel kan føre til negative konsekvenser for hekkesuksess og overlevelse. Informasjon er derfor en nøkkelfaktor for å sikre at verneområder blir respektert. Skilting og informasjonstavler i terrenget, digitale informasjonskanaler og samarbeid med lokale aktører som skoler,

reiseliv og frivillige organisasjoner er viktige virkemidler for å nå ut med kunnskap og regler for ferdsel.

Vega verdensarvsenter

Vega verdensarvsenter, offisielt åpnet 13. juni 2019, ligger på Gardsøya i Vega kommune og er forvaltningsknutepunkt for Vega verneområdestyre, Stiftelsen Vegaøyan Verdensarv og Statens naturoppsyn (SNO). Senteret inneholder utstilling, butikk, undervisningsrom, restaurant og kontor for verneområdeforvaltningen. Senteret brukes i dag som møtepunkt for aktører med interesser i Vegaøyan Verdensarv inkludert verneområdene, som lokalbefolkning, grunneiere, næringsliv og andre besøkende. Det fungerer også som startpunkt for befaringer, undervisning og aktiviteter knyttet til Vegaøyan Verdensarv.

Utstillingene gir innblikk i den unike geologien, plante- og dyrelivet, samt historiene fra livet i verdensarvområdet. Store uteområder rundt senteret legger til rette for utendørs formidling og opplevelser.

Verneområdeforvalter bruker Vega verdensarvsenter som formidlingsarena. Vega verneområdestyre ønsker å styrke formidlingen av verneområdene fra senteret, slik at de besøkende får gratis og oppdatert informasjon om verneverdiene på Vega.

Verneområdestyret ønsker at Vega verdensarvsenter skal være en sentral arena for formidling av naturverdiene i verneområdene og av forvaltningen av disse. Gjennom utstillinger, brosjyrer, foredrag, guidede turer og interaktive tiltak skal senteret bidra til økt forståelse for hvordan menneskelig aktivitet påvirker naturen og samtidig inspirere til bærekraftige holdninger og valg. På denne måten kan verdensarvsenteret bidra til økt lokal og regional bevissthet og til et langsiktig vern basert på kunnskap og gode naturopplevelser.

Besøkspunkt og informasjonsskilt

Skilting og informasjonstavler i terrenget, digitale informasjonskanaler samt samarbeid med lokale aktører som skoler, reiselivsnæringen og frivillige organisasjoner er viktige virkemidler for å formidle kunnskap om området og gjeldende ferdselsregler.

Dyre- og fuglelivet i verneområdet er fredet mot skade og forstyrrelser. Dette gjelder også reirplasser, hi og andre viktige oppholdssteder. Det er derfor viktig å vise særskilt hensyn ved ferdsel i området.

På Søla finnes en flytekai som er tilgjengelig for allmennheten. I Hysvær er det privat kai som anløpes på signal av rutegående båt fra Vega og Sandnessjøen. Området kan også besøkes med egen båt. Ved ferdsel på sjøen skal det vises særlig hensyn til fugl ved å holde lav hastighet og god avstand. Før ilandstigning bør grunneier kontaktes.

Verneområdeskilt er godt synlige både på Søla og i Hysvær.

4.0 Tiltaksplan

Gjennomføringen av tiltak er avhengig av årlige, statlige budsjetter. Tiltaksmidler tildeles hvert år etter søknad fra Vega verneområdestyre til Miljødirektoratet. Det er foreløpig ikke opprettet bevaringsmål for verneområdet.

PRI	Beskrivelse	Kategori	Dato fra	Dato til
1	Skjøtselstiltak etter råd fra oppdaterte skjøtselsplaner	Skjøtsel av (tre)vegetasjon	01.01.2027	01.01.2037
2	Sikre overvåking av hekkende, mytende og overvintrende sjøfugl i verneområdet	Kartlegging	01.01.2027	01.01.2029
3	Revidering av skjøtselsplan for Søla	Kartlegging	01.01.2027	01.01.2029
4	Revidere og samkjøre tilskuddsordninger til skjøtsel i verneområdene og i verdensarvområdet	Beiting og lyngbrenning	01.01.2027	01.01.2029
5	Fjerne ettervekst av sitkagran i hogstfelt på Søla og Hysvær hvert andre år	Uttak av fremmede arter	01.01.2027	01.01.2037
6	Utarbeide helhetlig skjøtselsplan for Hysvær	Kartlegging	01.01.2027	01.01.2029
7	Utvikle felles rekrutteringsstrategi for ivaretagelse av kulturbetingete naturverdier	Annet	01.01.2027	01.01.2037
8	Utvikle felles formidlingsstrategi for ivaretagelse av kulturbetingete naturverdier	Tilrettelegging og informasjon	01.01.2027	01.01.2029
9	Bidra til å fjerne veitistel i verneområdet	Restaurering	01.01.2027	01.01.2037
10	Oppdatert informasjon om verneområdet i Vega verdensarvsenter	Tilrettelegging og informasjon	01.01.2027	01.01.2037
11	Innhente oppdatert kunnskap om effekt av tangskjæring på ærfuglenes oppvekstmiljø	Kartlegging	01.01.2027	01.01.2029

12	Støtte opp om reetablering av dunvær i verneområdet	Restaurering	01.01.2027	01.01.2037
13	Bidra til vedlikehold av sti og bruer og annet infrastruktur i verneområdet	Tilrettelegging og informasjon	01.01.2027	01.01.2037
14	Øke kunnskapen om predasjonseffekt på sjøfugl	Annet	01.01.2027	01.01.2037
15	Støtte rekrutteringsprosjekt i verneområdet	Tilrettelegging og informasjon	01.01.2027	01.01.2037
16	Bidra til god oljevernberedskap	Annet	01.01.2027	01.01.2037
17	Bedre merking om droneforbud og forbud mot vannskuter	Tilrettelegging og informasjon	01.01.2027	01.01.2037
18	Mulighetsstudie for beiting med geit på Søla	Kartlegging	01.01.2027	01.01.2037
19	Bidra i arbeidet med å legge ut to fortøyninger i havna på Søla - for større båter som besøker området	Tilrettelegging og informasjon	01.01.2027	01.01.2037
20	Formidle forskningsaktivitet og forskningsresultater fra verneområdet	Tilrettelegging og informasjon	01.01.2027	01.01.2037
21	Bidra til kurs og dugnad i ærfugldrift	Restaurering	01.01.2027	01.01.2037
22	Informasjon om verneområdet på skjerm (i butikk og på ferjer) om tilrettelegging og om sårbare naturverdier	Tilrettelegging og informasjon	01.01.2027	01.01.2037
23	Oppdater informasjon til kajakkpadlere, fritidsbåter og utleiebåter om ferdsel i verneområdene i sjø på tysk og engelsk	Tilrettelegging og informasjon	01.01.2027	01.01.2037
24	Bidra til tiltak for å redusere antall vånd i verneområdet	Skjøtsel av (tre)vegetasjon	01.01.2027	20.02.2026
25	Bidra til å holde verneområdet fri for mink	Uttak av fremmede arter	01.01.2027	01.01.2037

26	Utarbeide digital kartplattform som presenterer oppdatert informasjon om sårbare naturverdier i Vegaøyen Verdensarv	Tilrettelegging og informasjon	01.01.2027	01.01.2037
27	Innsetting av port på Søla, jf. avtale med grunneiere	Tilrettelegging og informasjon	01.01.2027	01.01.2037
28	Bidra til at strendene i verneområdet holdes fri for marint avfall og oljesøl	Annet	01.01.2027	01.01.2037
29	Etabler årlig vertskaps kurs for guider og verter på Vega, for å sikre god informasjonsflyt fra forvaltning til folk	Tilrettelegging og informasjon	01.01.2027	01.01.2037
30	Formidle oppdatert informasjon om sårbare områder for fugl i verneområdet	Tilrettelegging og informasjon	01.01.2027	01.01.2037
31	Mins et årlig dialogmøte med grunneiere og næringsaktører knyttet til verneområdet	Tilrettelegging og informasjon	01.01.2027	01.01.2037
32	Innkjøp av nødvendig utstyr til skjøtselstiltak i verneområdene	Skjøtsel av (tre)vegetasjon	01.01.2027	01.01.2037

5.0 Naturmangfoldloven

De miljørettslige prinsippene i naturmangfoldloven kapittel II kommer til anvendelse ved utøvelse av offentlig myndighet, og må vurderes når det treffes vedtak etter verneforskrifter. De miljørettslige prinsippene er kunnskapsgrunnlaget (§8), føre-var-prinsippet (§9), økosystemtilnærming og samlet belastning (§ 10), kostnader ved miljøforringelse bæres av tiltakshaver (§11) og miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder (§ 12).

Prinsippene er ikke selvstendige vedtakshjemler, men skal legges til grunn som retningslinjer når det treffes beslutninger som berører naturmangfold etter andre bestemmelser. Dette innebærer at prinsippene skal være en del av vurderingen både ved vedtak med hjemmel i spesifiserte dispensasjonsbestemmelser i verneforskrifter og ved vedtak etter naturmangfoldloven § 48. Naturmangfoldloven § 7 angir at det skal fremgå av vedtaket hvordan prinsippene er vurdert.

Naturmangfoldloven ligger også til grunn for utformingen av forvaltningsplanen. De sentrale prinsippene i dette arbeidet har vært naturmangfoldloven §§ 8-10. Kunnskapsgrunnlaget i naturmangfoldloven § 8 står sentralt i utformingen av forvaltningsplanen. Under denne paragrafen står det at beslutninger som påvirker naturmangfoldet skal bygge på vitenskapelig kunnskap. Kunnskapsgrunnlaget om naturmangfoldet i Hysvær/Søla landskapsvernområde er beskrevet og denne kunnskapen er bakgrunnen for utformingen av forvaltningsutfordringer og "Forvaltningsmyndighetens retningslinjer". Basert på de naturfaglige registreringene som har blitt gjort i området, har Vega verneområdestyre vurdert at kunnskapsgrunnlaget om naturmangfoldet i verneområdet er godt. Føre-var-prinsippet i § 9 har derfor blitt tillagt lite vekt under utformingen av forvaltningsplanen.

Ved å føre tilsyn med bruken av området, den oppgaven SNO har, parallelt med overvåkning av tilstanden til naturverdiene vil forvaltningsmyndigheten kunne gi en vurdering av den samlede belastningen på økosystemet, etter prinsippet i naturmangfoldloven § 10. Dette vil også kunne bli en viktig del av det fremtidige kunnskapsgrunnlaget om økosystemets robusthet, og bør vurderes ved revidering av forvaltningsplanen.

Verneforskrift URL

<https://lovdata.no/forskrift/2000-12-21-1527>

Dispensasjonssøknader og saksbehandling

Søknader om dispensasjon fra vernebestemmelsene, sendes til Vega verneområdestyre. Søker må sørge for å innhente tillatelser fra andre myndigheter og grunneier der det er nødvendig. Naturmangfoldloven § 48 fjerde ledd inneholder særskilte krav til søknader og begrunnelse av dispensasjoner gitt etter § 48. Søknad om dispensasjon skal inneholde nødvendig dokumentasjon om tiltakets virkning på verneverdiene.

Forvaltningsmyndigheten vil derfor måtte veilede søker om dette kravet, og det kan være aktuelt å kreve tilleggsdokumentasjon dersom søknaden ikke inneholder tilstrekkelig dokumentasjon.

Dispensasjon etter § 48 første ledd skal inneholde begrunnelse for vedtaket som viser hvordan forvaltningsmyndigheten har vurdert virkningene som dispensasjonen kan få for verneverdiene, og hvilken vekt det er lagt på dette. Dette innebærer at det stilles strengere krav til begrunnelse av dispensasjoner gitt etter den generelle dispensasjonsbestemmelsen i naturmangfoldloven § 48 enn forvaltningslovens generelle krav til begrunnelse av vedtak. Der et tiltak krever tillatelse både etter naturmangfoldloven § 48 og etter annet regelverk, kan tiltakshaver velge å søke om tillatelse parallelt, jf. naturmangfoldloven § 48 tredje ledd. I slike tilfeller skal vedtak som hovedregel først fattes etter verneforskriften.

Før det fattes vedtak, skal tiltaket det søkes om dispensasjon til, vurderes etter prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12. Vurdering og vektlegging skal fremgå av vedtaksbrevet.

Forvaltningsmyndigheten må alltid vurdere om det skal settes vilkår, og hvilke, for å ivareta verneformålet i hver enkelt sak. Det kan være rom for at brukere av området kan få flerårige tillatelser.

Kopi av vedtaket sendes til grunneier dersom søker er en annen enn grunneier, til kommune, fylkeskommunen og til Statens naturoppsyn. I spesielle tilfeller kan det være aktuelt å legge til andre kopimottakere i tillegg, for eksempel politi.

Forskrift om miljøvedtaksregisteret krever at enkeltvedtak på utvalgte miljøområder, for eksempel dispensasjon fra verneforskrifter, skal være tilgjengelig for allmenheten. Forvaltningsmyndigheten som har truffet vedtaket er den som registrerer vedtaket i registeret. Vedtaket skal registreres senest tre virkedager etter at parten er underrettet om vedtaket, se Forskrift om Miljøvedtaksregisteret.

Dispensasjonsvedtak truffet av Vega verneområdestyre kan påklages av en "part eller annen med rettslig klageinteresse" innen 3 uker fra vedkommende part mottar underretning om vedtaket. For de som har rettslig klageinteresse, og som ikke har fått skriftlig underretning, løper fristen først fra det tidspunkt de har fått eller burde skaffet seg kjennskap til vedtaket, se forvaltningsloven § 29. Miljødirektoratet er klageinstans. En klage skal alltid sendes til det forvaltningsorgan som har truffet vedtaket, her Vega verneområdestyret.

Naturmangfoldloven § 48

I tilfeller der det søkes om dispensasjon for tiltak som ikke er nevnt i verneforskriften § 6 må søknaden behandles etter naturmangfoldloven § 48 som erstatter verneforskriften § 8.

Naturmangfoldloven § 48 gir forvaltningsmyndigheten hjemmel til å gi dispensasjon fra verneforskriften i tre alternative tilfeller; dersom det ikke strider mot verneformålet og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, dersom sikkerhetsmessige hensyn gjør det nødvendig, eller dersom hensynet til vesentlige samfunnsmessige hensyn gjør det nødvendig.

Bestemmelsen skal være en sikkerhetsventil for tiltak som ikke kunne forutsees, eller spesielle /særskilte tilfeller som ikke ble vurdert på vernetidspunktet. Første alternativ dekker tilfeller hvor verneformål og verneverdier tåler enkeltstående avvik fra vernebestemmelsene, og er i utgangspunktet ment for bagatellmessige inngrep eller forbigående forstyrrelser. Dispensasjonsbestemmelsen i § 48 er en kan-regel, det vil si at selv om vilkårene for å gi dispensasjon er oppfylt, så er det ingen som har krav på dispensasjon. Det er nødvendig med en bredere vurdering av om det bør gis dispensasjon. Mer informasjon: Miljødirektoratet rundskriv om forvaltning av verneforskrifter kapittel 7 ([Rundskriv](#)).

Naturmangfoldloven § 47

Naturmangfoldloven § 47 gir generelle regler om forvaltningsmyndighetens adgang til å foreta skjøtsel i verneområder. Bestemmelsen gir forvaltningsmyndigheten adgang til å utøve en viss fysisk rådighet uten grunneiers samtykke. Bestemmelsen gir også adgang til i skjøtelsøyemed å treffe tiltak som vernebestemmelsene ellers forbyr eller regulerer. Verneforskriftens unntak for skjøtselstiltak gjelder bare for skjøtsel som forvaltningsmyndigheten står for og som gjelder verneområdet. Bestemmelsen i § 47 gir ikke adgang til å pålegge grunneieren en viss bruk av området. Med hjemmel i § 47 kan det foretas tiltak for å opprettholde eller oppnå natur- eller kulturtilstanden som er formålet med vernet, herunder tiltak for å kanalisere ferdsel, fjerning av vegetasjon eller fremmede treslag og restaurering etter naturinngrep.

Skjøtselstiltak som innebærer høsting av naturlige ressurser eller en vesentlig endring i naturtilstanden på vernetidspunktet kan ikke skje med hjemmel i § 47. Adgangen til skjøtselstiltak gir også rett til nødvendig motorferdsel innenfor hele verneområdet uten grunneiers samtykke. Dersom det er nødvendig å passere eiendom utenfor verneområdet for å komme fram, gir naturmangfoldloven § 72 adgang til det. Berører skjøtselstiltak privat eiendom eller rettigheter i verneområdet skal eieren eller rettighetshaveren så vidt mulig varsles på forhånd. Økonomiske fordeler ved gjennomføringen av skjøtselstiltak tilfaller grunneieren eller rettighetshaveren. Tiltak som ikke kan foretas med hjemmel i naturmangfoldloven § 47 krever avtale med grunneier.

6.0 Forvaltningsmyndighetens retningslinjer

Id	Tema	Forskriftreferanse	Forvaltningsmyndighetens retningslinje
1	Bygninger og andre installasjoner	§ 3, pkt 1, § 4 pkt 8 og § 5 pkt 2, 8 og 9	Oppføring av nye bygninger er forbudt i landskapsvernområdet, jf. § 3 pkt 1. Dette er ikke til hinder for vedlikehold av eksisterende bygninger og brygger, jf. § 4 pkt 8. Vedlikehold defineres som rutinemessig arbeid for å hindre forfall på grunn av jevn og normal slitasje, for eksempel mindre tiltak som takteking, etterisolering, montering, skifte vindu med mer. Tiltak som innebærer fasadeendring, ombygging, oppgradering og utviding av bygninger og brygger defineres ikke som vedlikehold og er søknadspliktig. Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til: Nyetablering av bygninger på eksisterende murer, eller i samsvar med foto som dokumenterer tidligere bygninger på stedet, i tilknytning til tidligere eller eksisterende bebyggelse, jf. forvaltningsplan. Oppføring av nye bygninger/anlegg i forbindelse med utøvelse av fiske, etter samråd med fiskerimyndighetene, oppføring av lager/redskapshus i forbindelse med ærfugldrift for etablerte fuglevoktere, oppføring av nødvendig skjul i forbindelse med dyr på beite. Aktuelle områder der det kan komme ønske om oppsetting av nye bygninger er der hvor det har stått hus tidligere, jf eksisterende murer eller fotodokumentasjon. Dette gir en ramme på antall nye hus som kan bygges i verneområdet. Forvaltningsmyndigheten vil se positivt på en slik søknad da dette vil vitne om aktivitet på øyene noe som er en nødvendig forutsetning for å ivareta kulturlandskapsverdiene i landskapsvernområdet.

			Aktuelle bygninger i forbindelse med ærfugldrifft som kan vurderes er uthus og lager. Forvaltningsmyndigheten vil da ta en vurdering av dette i forhold til størrelse, plassering og samlet belastning. Ærfugldrifft blir satt som vilkår for en eventuell byggetillatelse. Det er pr. i dag villsau på beite på flere øyer i verneområdet. Verneområdeforvaltninga ønsker å kunne legge til rette best mulig slik at beite på øyene kan gjennomføres på en lettvtint og skånsom måte. Det vil etter søknad kunne bli aktuelt med oppsett av skjul, eller andre anlegg for at dyreholdet på øyene skal utføres på best mulig måte. En dispensasjon kan etter søknad og befaring vurderes opp mot det biologiske mangfoldet på øya. Det vil i tilfelle settes vilkår om størrelse, utforming, plassering og krav om opprydding dersom behovet skulle falle bort. Oppsett av annet anlegg, som etablering av landfeste for båt og/eller føringspramer, slik at overføringen av dyr mellom båt og øyer skal utføres på en sikker og skånsom måte. En dispensasjon kan etter søknad vurderes opp mot en samlet belastning. Dersom det gis dispensasjon kan det bli vilkår om plassering og krav om opprydding dersom behovet skulle falle bort. Forvaltningsmyndigheten anmoder om at det ved byggeaktivitet utvises særlig hensyn til hekkende fugl.
2	Motorferdsel	§ 3 pkt 3	Bruk av modellbåter, modellfly, vannskuter og er forbudt, jf. § 3 pkt 3. Drone defineres som modellfly og er dermed også forbudt å bruke i landskapsvernområdet. Forvaltningen kan vurdere dispensasjon til bruk av droner i spesielle tilfeller der flyvningen har en tydelig nytteverdi, eksempelvis vitenskapelige undersøkelser. Ved søknader om bruk av droner i forbindelse med filming/fotografering til medieproduksjon skal dette vurderes etter

			en restriktiv linje og filmingens relevans for vernet vil være av betydning. Eventuelle dispensasjoner må vurderes etter naturmangfoldloven § 48 og det er en forutsetning at flyvningen ikke er til nevneverdig ulempe for verneverdiene og verneformålet. En dispensasjon til droneflyvning skal utelukkende gis utenfor fuglenes hekkeperiode med mindre det foreligger sterke faglige argumenter eller andre hensyn som taler for det motsatte.
3	Motorferdsel	§ 3 pkt 4, § 4 pkt 1,9 og 11, § 5.	All motorferdsel til lands er forbudt. Start og landing med luftfartøy og lavtflyging under 300 m er forbudt, jf § 3 pkt 4. Det er likevel noen former for motorferdsel som kan skje uten å søke om dispensasjon fra verneforskriftene: Gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i ambulanse-, rednings-, politi-, brannvern-, oppsyns-, skjøtsels- og forvaltningsøyemed. Drift og vedlikehold av Kystverkets anlegg og ferdsel i forbindelse med dette arbeidet. Bruk av motorkjøretøy langs etablert veg i forbindelse med landbruksdrift. Forvaltningsmyndigheten kan også med hjemmel i verneforskriften etter søknad gi tillate motorferdsel i området, jfr. § 5 i verneforskriften. EL-sykkel: EL-sykler regnes også som motorkjøretøy. Når et område har egne regler om motorferdsel, gjelder dette også for bruk av el-sykler.
4	Annet	§ 3. pkt 2. tredje ledd.	Hunder skal holdes i bånd hele året. Unntatt nødvendig bruk av gjeterhund.
5	Friluftsliv	§ 4, pkt 5, 6 og 7	Verneforskriftene legger ikke begrensinger på utøvelse av jakt etter viltlovens bestemmelser, jf. § 4 pkt 6. Det er også etter verneforskriftene tillatt å bruke jakthund under jakt i verneområdet. Det er tillatt med Jakt på sel i samsvar med gjeldende lovverk,

			med unntak for tiden fra og med 15. april til og med 31. juli, jf § 4 pkt 7. Rettighetshaver har også rett til å ta bort egg eller dun i samsvar med viltloven, samt skjøtselstiltak i forbindelse med bruk av området som egg- og dunvær, jf. § 4 pkt 5 Jaktforskriften, som er fastsatt med hjemmel i naturmangfoldloven og viltloven, regulerer jakt- og fangsttider samt sankning av egg og dun (jaktidsforskriften). Denne endres regelmessig av myndighetene. Den som skal sanke egg, har selv ansvar for å sjekke hvilke regler som til enhver tid gjelder etter jaktidsforskriften.
6	Landbruk – jord og skogbruk	§ 4, pkt 11, § 5, pkt 9, § 6	Verneforskriftene for Hysvær/Søla landskapsvernområde angir at området kan brukes til beite og bruk av gjeterhund i den forbindelse, jf. § 4 pkt 4 Vernebestemmelsene er ikke til hinder for å bruke motorkjøretøy langs etablert veg i forbindelse med landbruksdrift, jf. § 4 pkt 11 Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til oppføring av nødvendig skjul i forbindelse med dyr på beite, § 5 pkt 9. Forvaltningsmyndigheten kan gjennomføre skjøtselstiltak i samsvar med verneformålet. Det skal utarbeides forvaltningsplan, som kan inneholde retningslinjer for gjennomføring av skjøtselstiltak, jf. § 6. Forvaltningsmyndigheten tar fortløpende initiativ til å lage nye eller revidere eksisterende skjøtselsplaner for området som skal skjøttes. beiting, slått og hogst i verneområdet gjøres i tråd med gjeldende skjøtselsplan. Skjøtselstiltak for å opprettholde eller oppnå den natur- eller kulturtilstanden som er formålet med vernet og som er iverksatt på initiativ fra forvaltningsmyndigheten vil normalt ikke kreve dispensasjon fra verneforskriften. Herunder tiltak for å

			kanalisere ferdsel, fjerning av vegetasjon, slått eller fremmede treslag og restaurering etter naturinngrep. Slike tiltak kan gjennomføres i medhold av naturmangfoldloven § 47 og vil normalt ikke kreve dispensasjon fra verneforskriften. Oppføring av beitegjerd regnes som et skjøtselstiltak dersom det er nødvendig for å gjennomføre beiting som skjøtsel. Det er ikke et generelt skjøtselstiltak i seg selv, men et hjelpemiddel for beiting.. Oppføring av nye beitegjerder krever dispensasjon med hjemmel i § 48. Oppføring av nødvendig skjul i forbindelse med dyr på beite må omsøkes etter § 5 pkt. 9. En eventuell søknad må inneholde en plassering, beskrivelse av tiltaket inkludert tegning av tiltaket. Ved behandling av søknader vil forvaltningsmyndigheten blant annet vektlegge undersøkelsens relevans for vernet og verneformålet.
7	Forskning og undervisning	§ 3 pkt 1 - 3	Vitenskapelige undersøkelser som ikke kan gjennomføres i samsvar med verneforskriften kan ikke gjennomføres uten en eventuell dispensasjon fra forvaltningsmyndigheten gjennom naturmangfoldloven § 48. Noen eksempler på søknadspliktige vitenskapelige undersøkelser og aktiviteter (listen er ikke uttømmende): utplassering av varige innretninger og utstyr, vitenskapelige undersøkelser som innebærer at det graves og /eller, alle former for fangst av dyr. Forskningsaktivitet som kan legges utenfor verneområdet bør legges utenfor. Ved behandling av søknader vil forvaltningsmyndigheten blant annet vektlegge undersøkelsens relevans for vernet og verneformålet; forvaltningsmyndighetens kunnskapsbehov og undersøkelsens innvirkning på verneverdiene.

Tilgrensende verneområder

Lånan/Skjærvær naturreservat: <https://lovdata.no/dokument/LF/forskrift/2002-12-06-1400>

7.0 Kunnskapsgrunnlag

Forfatter	År	Tittel	Kobling
Artsdatabanken	2023	Fremmedartslista 2023	https://artsdatabanken.no/lister/fremmedartslista/2023?TaxonRank=AssessedAtSameRank
Artsdatabanken	2021	Norsk rødliste for arter 2021	https://artsdatabanken.no/lister/rodliste/forarter/2021?Area=N
Artsdatabanken	2025	Norsk rødliste for naturtyper	https://lister.artsdatabanken.no/naturtyper/2025
Europarådet		Emerald Network of Areas of Special Conservation Interest	https://www.coe.int/en/web/bern-convention/emerald-network
Lovdata	2002	Forskrift om Kystverneplan Nordland, Hysvær/Søla landskapsvernområde med dyrelivsfredning, Vega kommune, Nordland	https://lovdata.no/dokument/LF/forskrift/2002-12-06-1402
Lovdata	2009	Lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven)	https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2009-06-19-100
Miljødirektoratet	2024	Kartlegging av naturverdier - naturbase	https://www.miljodirektoratet.no/tjenester/naturbase/
Miljødirektoratet	2025	Kartlegging av naturverdier - naturbase	https://geocortex02.miljodirektoratet.no/vertigisstudio/web/?app=a3a09afee5c24c459c53a9a9ff0915f1
Miljøverndepartementet	2002	Foredrag til kongelig resolusjon av 6.12.2002 om kystverneplan for nordland	https://www.nasjonalparkstyre.no/uploads/files_vega/Filvedlegg1_kystverneplan.pdf
NIBIO	2018	Skjøtselsplan for Hysvær, Vegaøyan verdensarvområde	https://www.nasjonalparkstyre.no/uploads/files_vega/Skjotselsplan-for-Hysvaer-2018.pdf

NIBIO	2019	Skjøtselsplan for trua naturtyper på Søla, Vega kommune.	https://www.nasjon.alparkstyre.no/uploads/files_vega/Skjotselsplan-for-trua-naturtyper-pa-Sola-2019.pdf
NIBIO	2021	Skjøtselsplan for de nordlige øyene i Hysvær	https://www.nasjon.alparkstyre.no/uploads/files_vega/Skjotselsplan-for-de-nordlige-oyene-i-Hysvaeret-Vegaoyan-verdensarvomrade.pdf
NINA	2018	Sårbarhetsvurdering av utvalgte lokaliteter i verneområder i Vega kommune (2018)	https://www.nasjon.alparkstyre.no/uploads/files_vega/Sarbarhetsvurdering-av-utvalgte-lokaliteter-i-verneomrader-i-Vega-kommune.-Lanan-fuglefredningsomrade-Holandsosen-og-Kjellerhaugvatnet-naturreservater.pdf
Norsk klimaservicesenter (KSS)	2024	Klimaprofil Nordland	https://klimaservicesenter.no/kss/klimaprofiler/nordland
Statsforvalteren i Nordland	2015	Forvaltningsplan for Vegaøyan verdensarvområde (2015 - 2022)	https://verdensarvvega.no/wp-content/uploads/2023/10/FORVALTNINGSPLAN-1.pdf
Vega kommune	2024	Kommuneplanens samfunnsdel 2025-2036	https://www.vega.kommune.no/_f/p1/i99735f64-0287-4de0-9b4e-8055a9ae6364/samfunnsdel-25112024.pdf
Vega verneområdestyre	2020	Besøksstrategi for verneområdene på Vega	https://www.nasjon.alparkstyre.no/uploads/files_vega/Besøksstrategi-2022.pdf